

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการดำเนินงานควบคุมภายในของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 มีความมุ่งหมายของการวิจัย เพื่อพัฒนาและตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการดำเนินงานควบคุมภายในของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3

การดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การพัฒนารูปแบบการดำเนินงานควบคุมภายในของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 ระยะที่ 2 การตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการดำเนินงานควบคุมภายในของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 และระยะที่ 3 การสร้างคู่มือการใช้รูปแบบการดำเนินงานควบคุมภายในของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3

การวิจัยระยะที่ 1 ประกอบด้วย 1) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) ร่างรูปแบบการดำเนินงานควบคุมภายในของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 และ 3) นำรูปแบบไปให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณา

การวิจัยระยะที่ 2 เป็นการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการดำเนินงานควบคุมภายในของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน และหัวหน้างานควบคุมภายในของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 364 คน จำแนกเป็น ผู้อำนวยการโรงเรียน 182 คน หัวหน้างานควบคุมภายใน 182 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างใช้ตารางของเครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970, p. 608) ได้กลุ่มตัวอย่าง 188 คน แต่เพื่อป้องกันการไม่ตอบกลับของกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยจึงใช้กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 200 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน 100 คน และหัวหน้างานควบคุมภายใน 100 คน โดยวิธีการสุ่ม

แบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ มีความตรงเชิงเนื้อหา 0.60–1.00 และมีอำนาจจำแนกระหว่าง 0.2–0.80 โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ประกอบด้วย ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 ความคิดเห็นต่อองค์ประกอบและรายละเอียดในแต่ละองค์ประกอบของรูปแบบการดำเนินงานระบบควบคุมภายในของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3

การวิจัยระยะที่ 3 การสร้างคู่มือการใช้รูปแบบการดำเนินงานควบคุมภายในของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 ระยะนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างคู่มือการใช้รูปแบบการดำเนินงานควบคุมภายในของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 โดยการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วนำร่างคู่มือไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน พิจารณาประเมินความสอดคล้องเชิงเนื้อหา โดยคู่มือการใช้รูปแบบการดำเนินงานควบคุมภายในของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยสามารถสรุปได้ ดังนี้

1. ผลการพัฒนารูปแบบการดำเนินงานควบคุมภายในของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3

รูปแบบการดำเนินงานควบคุมภายในของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ การประชุมวางแผนการดำเนินงานควบคุมภายใน การออกแบบระบบควบคุมภายใน การใช้ระบบควบคุมภายใน การประเมินผลและจัดทำรายงานการควบคุมภายใน ซึ่งแต่ละองค์ประกอบมีรายละเอียด ดังนี้

1.1 การประชุมวางแผนการดำเนินงานควบคุมภายใน ประกอบด้วย การศึกษาทำความเข้าใจโครงสร้างการควบคุมภายใน การสอบถามการควบคุมภายในที่มีอยู่แล้ว การกำหนดขอบเขตและวัตถุประสงค์ของการดำเนินงานควบคุมภายใน การชี้แจงขอบเขตและวัตถุประสงค์ของการดำเนินงานควบคุมภายในให้บุคลากรในโรงเรียนทราบและเข้าใจตรงกัน การแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานพร้อมทั้งกำหนดโครงสร้างการปฏิบัติงานพร้อมระบุตำแหน่งหน้าที่ความรับผิดชอบที่ชัดเจน การใช้ข้อมูล

ที่หลากหลายประกอบกระตุ้นใจและกำหนดแนวทางในการวางแผนการดำเนินงานควบคุมภายใน ประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อเพิ่มพูนความรู้ความสามารถแก่บุคลากรในโรงเรียน

1.2 การออกแบบระบบควบคุมภายใน ประกอบด้วยสภาพแวดล้อม การควบคุม การประเมินความเสี่ยง กิจกรรมการควบคุม สารสนเทศและการสื่อสาร และการติดตามประเมินผล

1.3 การใช้ระบบควบคุมภายใน ประกอบด้วย การกำหนดให้การควบคุมภายในเป็นนโยบายสำคัญที่ต้องดำเนินการให้บรรลุผลสำเร็จ การออกคำสั่งมอบอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบในการงานต่างๆ ไว้เป็นลายลักษณ์อักษร การจัดทำคู่มือหรือแนวทางการปฏิบัติงานตามระบบการควบคุมภายใน การนิเทศ กำกับ ติดตาม การดำเนินงานควบคุมภายในอย่างต่อเนื่อง การแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานควบคุมภายใน ผู้บริหารส่งเสริมให้มีการดำเนินการควบคุมภายใน

1.4 การประเมินผลและจัดทำรายงานการควบคุมภายใน ประกอบด้วย กระบวนการประเมินการควบคุมภายใน การประเมินผลความสำเร็จของการควบคุมภายใน ด้านความประสิทธิผลและประสิทธิภาพของการปฏิบัติงาน รายงานทางการเงินนำเชื่อถือ และการปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง

2. ผลการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการดำเนินงานควบคุมภายในของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3

ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของรูปแบบการดำเนินงานควบคุมภายในของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนครเขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบพบว่ามีความเหมาะสมมากที่สุด 3 องค์ประกอบเรียงลำดับความเหมาะสมขององค์ประกอบของรูปแบบจากค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ การประเมินผลและจัดทำรายงานการควบคุมภายใน การใช้ระบบควบคุมภายใน การออกแบบระบบควบคุมภายใน ส่วนอีก 1 องค์ประกอบ คือการประชุมวางแผนการดำเนินงานควบคุมภายใน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ผลสรุปรายองค์ประกอบมี ดังนี้

2.1 องค์ประกอบที่ 1 การประชุมวางแผนการดำเนินงานควบคุมภายใน โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด 4 ข้อ เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยเป็น ดังนี้ การแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานพร้อมทั้ง

กำหนดโครงสร้างการปฏิบัติงานพร้อมระบุตำแหน่งหน้าที่ความรับผิดชอบที่ชัดเจน การชี้แจงขอบเขตและวัตถุประสงค์ของการดำเนินงานควบคุมภายในให้บุคลากรในโรงเรียนทราบและเข้าใจตรงกัน การสอบถามการควบคุมภายในที่มีอยู่ การประชุมเพื่อกำหนดขอบเขตและวัตถุประสงค์ของการดำเนินงานควบคุม ส่วน 3 ข้อที่เหลือมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับความเหมาะสมตามค่าเฉลี่ยได้ ดังนี้ การใช้ข้อมูลที่หลากหลายประกอบการตัดสินใจและกำหนดแนวทางในการวางแผนการดำเนินงานควบคุมภายใน การศึกษาทำความเข้าใจโครงสร้างการควบคุมภายในผ่านการประชุม/การประชุมเชิงปฏิบัติการ การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อเพิ่มพูนความรู้ความสามารถแก่บุคลากรในโรงเรียน ตามลำดับ

2.2 องค์ประกอบที่ 2 การออกแบบระบบควบคุมภายใน โดยรวมมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสามารถเรียงลำดับความเหมาะสมจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อยได้ ดังนี้ ด้านสารสนเทศและการสื่อสาร ด้านสภาพแวดล้อม การควบคุม ด้านการติดตามประเมินผล ด้านการประเมินความเสี่ยง และด้านกิจกรรมการควบคุม ตามลำดับ

2.3 องค์ประกอบที่ 3 การใช้ระบบควบคุมภายใน โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อและเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ย ได้ดังนี้ การจัดทำคู่มือ หรือแนวทางการปฏิบัติงานตามระบบการควบคุมภายใน ผู้บริหารส่งเสริมให้มีการดำเนินการควบคุมภายใน การกำหนดให้การควบคุมภายในเป็นนโยบายสำคัญที่ต้องดำเนินการให้บรรลุผลสำเร็จ การออกคำสั่งมอบอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบในภาระงานต่างๆ ไว้เป็นลายลักษณ์อักษร การแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานควบคุมภายใน มีการนิเทศ กำกับ ติดตามการดำเนินงานควบคุมภายในอย่างต่อเนื่อง

2.4 องค์ประกอบที่ 4 การประเมินผลและจัดทำรายงานการควบคุมภายใน โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ประกอบไปด้วยประเด็นย่อยๆ ดังนี้

2.4.1 การประเมินผลการดำเนินงานควบคุมภายใน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อและเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ย ได้ดังนี้ ผลสำเร็จของการควบคุมภายใน และกระบวนการควบคุมภายใน ตามลำดับ

2.4.2 การจัดทำรายงานการควบคุมภายใน มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด

3. คู่มือรูปแบบการดำเนินงานควบคุมภายในของโรงเรียนสังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนครเขต 3

คู่มือการใช้รูปแบบการดำเนินงานควบคุมภายในของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 ที่สร้างขึ้นประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการและเหตุผล 2) วัตถุประสงค์ของคู่มือ 3) รายละเอียดของรูปแบบการดำเนินงานควบคุมภายใน และ 4) วิธีกรใช้รูปแบบการดำเนินงานควบคุมภายในของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 เมื่อพิจารณาความสอดคล้องของคู่มือกับรูปแบบการดำเนินงานควบคุมภายในของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 พบว่าสอดคล้องทุก องค์ประกอบ

อภิปรายผล

จากการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการดำเนินงานควบคุมภายในของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนครเขต 3 ผู้วิจัยขออภิปรายผล ตามความมุ่งหมายของการวิจัย ดังนี้

1. รูปแบบการดำเนินงานควบคุมภายในของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ คือ

- 1) การประชุมวางแผนการดำเนินงานควบคุมภายใน
- 2) การออกแบบระบบควบคุมภายใน
- 3) การใช้ระบบควบคุมภายใน และ
- 4) การประเมินผลและจัดทำรายงานการควบคุมภายใน

โดยแต่ละองค์ประกอบมีความเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กันที่จะทำให้การดำเนินงานตามภารกิจของโรงเรียนบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ภายใต้ความร่วมมือของผู้บริหารและบุคลากรทุกฝ่ายที่ได้ร่วมกันกำหนดขึ้น เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานของโรงเรียน หากโรงเรียนใดมีรูปแบบการดำเนินงานควบคุมภายในที่ดีจะทำให้การบริหารงานของโรงเรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถให้ความมั่นใจได้อย่างสมเหตุสมผลว่าการดำเนินงานจะบรรลุตามวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าประสงค์ที่ตั้งไว้ เกิดความคุ้มค่า คุ่มทุน และลดความเสี่ยงที่จะเกิดความผิดพลาด ล้มเหลวทั้งด้านงบประมาณ เวลา และบุคลากรสอดคล้องกับผลการวิจัยของจิตาภา ศรีสงคราม (2553, หน้า 115) เรื่องการวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาการดำเนินงานระบบควบคุมภายในโรงเรียนนาแก้วพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 1 พบว่า แนวทางการพัฒนาการดำเนินงาน

ควบคุมภายในของโรงเรียนนาแก้วพิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศงขันธ์ เขต 1 ได้ใช้แนวทางในการพัฒนาอยู่ 4 แนวทาง คือ การประชุมเชิงปฏิบัติการ การดำเนินการ จัดวางระบบควบคุมภายใน การให้คำปรึกษาตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงาน และ จัดประชุมเพื่อสรุปผลการดำเนินงาน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ โสวรรณดี แห่งกล้า (2553, หน้า 182) เรื่องการพัฒนาระบบการควบคุมภายในโรงเรียนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศงขันธ์ เขต 3 ได้ทำการพัฒนาระบบการควบคุมภายใน ของโรงเรียนเอื้อโตใหญ่พิทยา อำเภอศรีเมืองใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ศงขันธ์ เขต 3 โดยใช้วงจรพัฒนาระบบซึ่งประกอบด้วย 5 ขั้นตอนคือ การศึกษาระบบ การวิเคราะห์ระบบ การออกแบบระบบ การนำระบบไปใช้ การบำรุงดูแลรักษาและการ ทบทวนระบบ และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชมาภรณ์ ศรีสุข (2554, หน้า 102-106) เรื่องแนวทางการพัฒนาระบบควบคุมภายในของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 พบว่า การดำเนินการควบคุมภายใน ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน ได้แก่ การทบทวนและจัดวางระบบควบคุมภายใน การประเมิน ความเสี่ยง การออกแบบการควบคุมภายใน การนำระบบควบคุมภายในสู่การปฏิบัติ การประเมินผลการควบคุมภายใน และการปรับปรุงการควบคุมภายใน

1.1 การประชุมวางแผนการดำเนินงานควบคุมภายในเป็นขั้นตอนเริ่มต้น ก่อนที่จะมีการกำหนดหรือออกแบบระบบควบคุมภายใน เป็นการชี้แจงทำความเข้าใจ ถึงโครงสร้าง ขอบเขต วัตถุประสงค์ของการควบคุมภายใน รวมถึงการสอบทาน การควบคุมภายในที่มีอยู่เดิมว่าสามารถป้องกันหรือลดความเสี่ยงได้หรือไม่ โดยใช้ข้อมูลที่หลากหลายในการตัดสินใจ เพื่อกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบที่ชัดเจนแก่คณะกรรมการ ดำเนินงาน และบุคลากรทุกฝ่ายในโรงเรียน ซึ่งขั้นตอนนี้ถือเป็นขั้นตอนที่สำคัญเนื่องจาก เป็นกระบวนการสร้างความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานควบคุมภายในของโรงเรียน ส่งผลให้ผู้บริหาร ครู และบุคลากรในโรงเรียนได้รับความรู้อย่างเต็มที่ มีความเข้าใจใน วัตถุประสงค์และขอบเขตของการควบคุมภายใน ทราบข้อดีข้อเสียและข้อที่ควรพัฒนาของ การดำเนินงานควบคุมภายในที่โรงเรียนได้ดำเนินงานมาในรอบปีที่ผ่านมา ส่งผลให้ สามารถวางแผนการควบคุมภายในได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชมาภรณ์ ศรีสุข (2554, หน้า 103) เรื่องแนวทางการพัฒนาระบบควบคุมภายในของ สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 การจัดทบทวนการจัดวางระบบควบคุมภายในเป็นขั้นตอนที่สถานศึกษาทำความเข้าใจกับ

ขอบข่ายและภารกิจของแต่ละกลุ่มงาน เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ในการจัดวางระบบควบคุมภายใน โดยการใช้ทรัพยากรที่อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ซึ่งปัจจัยสำคัญในการทบทวนการจัดวางระบบควบคุมภายใน คือ ผู้บริหารและบุคลากรทุกระดับในสถานศึกษานั้นเอง

1.2 การออกแบบระบบควบคุมภายใน ในการวิจัยนี้กำหนดการออกแบบระบบควบคุมภายใน ใน 5 ประเด็น คือ สภาพแวดล้อมการควบคุม การประเมินความเสี่ยง กิจกรรมการควบคุม สารสนเทศและการสื่อสาร การติดตามประเมินผล ที่เป็นเช่นนี้เพราะการออกแบบระบบควบคุมภายใน เป็นขั้นตอนสำคัญในการวางแผนนำมาตรฐานการควบคุมภายในตามระเบียบคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินว่าด้วยการกำหนดมาตรฐานการควบคุมภายใน พ.ศ.2544 สู่การปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม เนื่องจากคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินประกาศใช้ระเบียบคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ว่าด้วยการกำหนดมาตรฐานการควบคุมภายใน พ.ศ.2544 มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 27 ตุลาคม 2544 เป็นต้นมา อันมีผลทำให้หน่วยงานของรัฐต้องจัดวางระบบการควบคุมภายใน โดยใช้มาตรฐานการควบคุมภายในตามระเบียบดังกล่าว อันได้แก่ สภาพแวดล้อมการควบคุม การประเมินความเสี่ยง กิจกรรมการควบคุม สารสนเทศและการสื่อสาร การติดตามประเมินผล เพื่อเป็นการสร้างความมั่นใจว่าการบริหารและการปฏิบัติงานของหน่วยงานจะบรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิภาพ รวมถึงการดูแลทรัพย์สินการป้องกันหรือลดความผิดพลาด ความเสียหาย การรั่วไหล การสิ้นเปลือง หรือการทุจริตในหน่วยงาน องค์ประกอบทั้ง 5 ประการมีความเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กันโดยมีสภาพแวดล้อมของการควบคุมเป็นรากฐานที่สำคัญขององค์ประกอบอื่นๆ ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นที่มีอยู่ในการดำเนินงานตามภารกิจของหน่วยงาน เพื่อให้การปฏิบัติงานบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของหน่วยงาน 3 ประการคือการดำเนินงานเกิดประสิทธิผลและประสิทธิภาพ รายงานทางการเงินน่าเชื่อถือ มีการปฏิบัติตามกฎ ระเบียบและข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง (สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน, 2552, หน้า 7) ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วีระยุทธ งามล้วน (2550, หน้า 90); นฤมล หลักล้า (2554, หน้า 112) ว่า แนวทางการดำเนินงานควบคุมภายในประกอบด้วย องค์ประกอบหลัก 5 องค์ประกอบ คือ สภาพแวดล้อมการควบคุม การประเมินความเสี่ยง กิจกรรมการควบคุม สารสนเทศและการสื่อสาร และการติดตามประเมินผลการควบคุมภายใน

1.3 การใช้ระบบควบคุมภายใน การวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดแนวทางในการนำระบบควบคุมภายในไปสู่ปฏิบัติ โดยการกำหนดให้การควบคุมภายในเป็นนโยบายสำคัญที่ต้องดำเนินการให้บรรลุผลสำเร็จ การออกคำสั่งมอบอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบในภาระงานต่างๆ ไว้เป็นลายลักษณ์อักษร การจัดทำคู่มือหรือแนวทางการปฏิบัติงานตามระบบการควบคุมภายใน มีการนิเทศ กำกับ ติดตามการดำเนินงานควบคุมภายในอย่างต่อเนื่อง มีการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานควบคุมภายใน และผู้บริหารส่งเสริมให้มีการดำเนินการควบคุมภายใน ที่เป็นเช่นนี้เพราะ เมื่อมีการออกแบบระบบควบคุมภายในเป็นที่เรียบร้อยแล้ว การนำไปสู่การปฏิบัติจะต้องมีการแต่งตั้งผู้รับผิดชอบ มีการจัดทำคู่มือเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานและเพื่อให้เข้าใจถูกต้องตรงกัน มีการนิเทศ กำกับติดตามผลการปฏิบัติงานเป็นระยะๆ อย่างต่อเนื่องเพื่อให้การดำเนินงานควบคุมภายในประสบผลสำเร็จ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชมาภรณ์ ศรีสุข (2554, หน้า 105) เรื่องแนวทางการพัฒนาระบบควบคุมภายในของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ที่กล่าวว่า การนำระบบควบคุมภายในไปสู่การปฏิบัติ คือ การจัดทำเอกสารระบบควบคุมภายในเพื่อสื่อสารให้ฝ่ายบริหารและบุคลากรทุกระดับในสถานศึกษาทราบโดยทั่วกัน ผู้บริหารสอบถามการดำเนินงานเฉพาะส่วน หรือการตรวจสอบการดำเนินงานทุกปี และติดตามผลระหว่างการปฏิบัติงานหรือระหว่างการทำระบบควบคุมภายในที่กำหนดไปใช้ในการปฏิบัติ

1.4 การประเมินผลและจัดทำรายงานการควบคุมภายใน การวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดการประเมินผลและจัดทำรายงานการควบคุมภายในเป็น 2 ประเด็น ได้แก่ การประเมินผลการดำเนินงานควบคุมภายใน และการจัดทำรายงานการควบคุมภายใน ซึ่งการประเมินผลการควบคุมภายในเป็นการประเมินผลสำเร็จของการควบคุมภายใน 3 ด้าน คือความมีประสิทธิภาพและประสิทธิภาพของการปฏิบัติงาน รายงานทางการเงิน น่าเชื่อถือ การปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากการประเมินผลการควบคุมภายในเป็นการประเมินผลตามวัตถุประสงค์ของการควบคุมภายในของคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน 3 ด้าน คือ ความมีประสิทธิภาพและประสิทธิภาพของการปฏิบัติงาน รายงานทางการเงินน่าเชื่อถือ การปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง การจัดทำรายงานผลการควบคุมภายในมีการจัดทำในระดับหน่วยงานย่อย และระดับโรงเรียน เพื่อรายงานหน่วยงานต้นสังกัดและสำนักงานตรวจเงินแผ่นดินภายใน 90 วัน นับจากวันสิ้นปี งบประมาณ ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน

(2552, หน้า 7) และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2552, หน้า 6) ที่กล่าวไว้ว่า ให้สถานศึกษาจัดส่งหนังสือรับรองการประเมินผลการควบคุมภายใน (ปอ.1) ให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสำนักงานตรวจเงินแผ่นดินภูมิภาคภายในวันที่ 30 ธันวาคมของทุกปี

2. การตรวจสอบรูปแบบการดำเนินงานควบคุมภายในของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนครเขต 3 พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนและหัวหน้างานควบคุมภายในมีความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของรูปแบบการดำเนินงานควบคุมภายในของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบพบว่า มีความเหมาะสมมากที่สุด 3 องค์ประกอบ เรียงลำดับความเหมาะสมขององค์ประกอบของรูปแบบจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อยเป็น ดังนี้ การประเมินผลและจัดทำรายงานการควบคุมภายใน การใช้ระบบควบคุมภายใน การออกแบบระบบควบคุมภายใน ส่วนอีก 1 องค์ประกอบ คือ การประชุมวางแผนการดำเนินงานควบคุมภายใน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชมาภรณ์ ศรีสุข (2554, หน้า 102) เรื่องแนวทางการพัฒนาระบบควบคุมภายในของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ได้ทำการประเมินความเหมาะสมของแนวทางการพัฒนาการควบคุมภายใน 6 ขั้นตอน ได้แก่ การทบทวนและจัดวางระบบควบคุมภายใน การประเมินความเสี่ยง การออกแบบการควบคุมภายใน การนำระบบควบคุมภายในสู่การปฏิบัติการประเมินผลการควบคุมภายใน และการปรับปรุงการควบคุมภายใน พบว่ามีความเหมาะสมทุกองค์ประกอบ

3. การสร้างคู่มือการใช้รูปแบบการดำเนินงานควบคุมภายในของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 ในการวิจัยนี้ได้กำหนดองค์ประกอบของคู่มือการใช้รูปแบบการดำเนินงานควบคุมภายในของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 ประกอบด้วย หลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ของคู่มือ รายละเอียดของรูปแบบการดำเนินงานควบคุมภายใน และวิธีการใช้รูปแบบการดำเนินงานควบคุมภายในของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 เมื่อพิจารณาความสอดคล้องของคู่มือกับรูปแบบการดำเนินงานควบคุมภายในของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 พบว่ามีความสอดคล้องทุกองค์ประกอบ ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากหลักการ

สร้างคู่มือมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานควบคุมภายในในโรงเรียน มีการอธิบายหลักการและเหตุผลความสำคัญของการดำเนินงานควบคุมภายใน บอกรหัสวัตถุประสงค์ของคู่มือ แสดงรายละเอียดของรูปแบบการดำเนินงานควบคุมภายใน และวิธีการใช้รูปแบบการดำเนินงานควบคุมภายในของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 เพื่อแนะนำขั้นตอนการปฏิบัติงาน ให้ผู้ใช้สามารถ นำไปใช้ได้ถูกต้องและมีประสิทธิภาพตามที่ผู้จัดทำได้กำหนดไว้ ซึ่งสอดคล้องกับ ผลการวิจัยของ มาลีรัตน์ บุญอนันตบุตร (2549, หน้า 113) ได้ทำการวิจัยการพัฒนา รูปแบบจัดการเรียนรู้จรรยาบรรณแบบ MCCC สำหรับเด็กปฐมวัย และจัดทำคู่มือ ประกอบการใช้รูปแบบ ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ คือ ความเป็นมาและความสำคัญ หลักการ แนวคิด ทฤษฎี จุดมุ่งหมายของรูปแบบการจัดการเรียนรู้จรรยาบรรณแบบ MCCC สำหรับเด็กปฐมวัย กระบวนการเรียนรู้ บทบาทครูผู้สอนในการจัดการเรียนรู้ การนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้จรรยาบรรณแบบ MCCC สำหรับเด็กปฐมวัยไปปฏิบัติ และ สอดคล้องกับ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2550, หน้า 1-31) ได้ดำเนินการ โครงการวิจัยและพัฒนารูปแบบการพัฒนาครูและผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อการปฏิรูปการ เรียนรู้ทั้งโรงเรียน และได้จัดทำคู่มือการใช้รูปแบบการพัฒนาครูและผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อการปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน ซึ่งมีองค์ประกอบของคู่มือ 4 องค์ประกอบ คือ คำแนะนำขั้นตอนของการใช้รูปแบบการพัฒนาครูและผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อการปฏิรูป การเรียนรู้ทั้งโรงเรียน สารสำคัญรูปแบบการพัฒนาครูและผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อ การปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน วิธีดำเนินการ และแนวทางการดำเนินการพัฒนาครูและ ผู้บริหารสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการดำเนินงานควบคุมภายในของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผลการวิจัยพบว่า การออกแบบระบบการควบคุมภายในต้อง ครอบคลุมมาตรฐานการควบคุมภายในของคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน อันได้แก่ สภาพแวดล้อมการควบคุม การประเมินความเสี่ยง กิจกรรมการควบคุม สารสนเทศและ การสื่อสารการติดตามประเมินผลการควบคุมภายใน ดังนั้นโรงเรียนจึงควรจัดวางระบบ

ควบคุมภายใน ให้ครบทั้ง 5 องค์ประกอบเพื่อให้การดำเนินงานควบคุมภายในในโรงเรียน เกิดประสิทธิผลสูงสุด

1.2 ผลการวิจัยพบว่าระบบการควบคุมภายในที่ดีเกิดจากความร่วมมือของผู้บริหาร ครูและบุคลากรทุกฝ่ายที่จะต้องร่วมมือกันกำหนดวัตถุประสงค์และขอบเขตของการดำเนินงานควบคุมภายใน ค้นหาความเสี่ยง กำหนดวิธีการควบคุมหรือกำจัดความเสี่ยงนั้นๆ เพื่อให้การดำเนินงานของโรงเรียนบรรลุตามวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าประสงค์ที่ตั้งไว้ ดังนั้นโรงเรียนควรกำหนดให้การควบคุมภายในเป็นภารกิจหลักที่บุคลากรทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน

1.3 ผลการวิจัยพบว่ามาตรฐานการควบคุมภายในด้านสภาพแวดล้อม การควบคุมเป็นรากฐานที่สำคัญขององค์ประกอบอื่นๆ เนื่องจากเป็นสิ่งจำเป็นที่มีอยู่ในการดำเนินงานตามภารกิจของหน่วยงาน อันได้แก่ ด้านจริยธรรมของการทำงาน ความซื่อสัตย์ ความไว้ใจได้ ความโปร่งใส และการมีภาวะผู้นำที่ดี รวมทั้งการกำหนดนโยบาย โครงสร้าง และระเบียบวิธีปฏิบัติที่เหมาะสม ดังนั้นโรงเรียนต้องให้ความสำคัญในขั้นตอนนี้อย่างยิ่ง เพื่อให้การปฏิบัติงานบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของหน่วยงาน 3 ประการ คือการดำเนินงานเกิดประสิทธิผลและประสิทธิภาพ รายงานทางการเงินน่าเชื่อถือ มีการปฏิบัติตามกฎ ระเบียบและข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการนำรูปแบบที่พัฒนาขึ้นไปทดลองใช้ เพื่อปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงานควบคุมภายในของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3

2.2 ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการดำเนินงานควบคุมภายในกับหน่วยงานอื่น เช่น โรงเรียนสังกัดเอกชน หรือวิทยาลัยในสังกัดของกรม อาชีวศึกษา

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี